

Varkauden museo ja taidemuseo 50 vuotta

Varkauden museot ovat 50-vuotisen historiansa aikana koonneet huomattavat kokoelmat, toimineet aktiivisesti yhteisössään ja muuttaneet tiloista toisiin. Tilakysymykset odottavat edelleen ratkaisuaan. Museotoimi on valmis uusiin haasteisiin.

Museot vesitornissa

Varkauden kotiseutu- ja taidemuseo perustettiin vuonna 1956. Näyttelytilat avattiin vastavalmistuneessa vesitornissa. Tilat olivat kahdessa kerroksessa, alhaalla kansatieteelliset näyttelyt ja yläkerrassa taidenäyttelyt. Neliöitä oli yhteensä noin 300, joka sisälsi myös henkilöstö- ja työtilat. Perustettu museo ja taidemuseo oli ensimmäinen kunnallinen ja ensimmäinen taidemuseo Kuopion läänissä, ja 12. taidemuseo koko maassa.

Museon avajaisilaisuus olikin merkittävä kulttuuritilaisuus Varkaudessa. Varkauden Lehti kirjoitti: ”Joitakin vuosia sitten heräsi vanhempien paikkakuntalaisten keskuudessa ajatus paikkakunnan vanhojen muistojen ja kulttuuriarvojen tallentamisesta, ja v. 1950 perustettiin tätä varten Kotiseutu- ja museoyhdistys. Se järjesti esineiden keräyksen ja etsi ratkaisua museokysymykselle. Mainittu yhdistys järjesti v. 1953 Savolaisen Osakunnan myötävaikutuksella laajan kotiseutututkimuksen ja museoesineiden keräyksen Varkaudessa ja lähiympäristössä.”

Vuosina 1961-1970 museon nimi oli Varkauden museo, vuosina 1971-1985 Savon museo ja Taidemuseo ja vuodesta 1986 nimi on ollut Varkauden museo ja Taidemuseo. Perustetun mu-

seon hallinnon hoiti museo- ja taidelautakunta. Museonhoitajana toimi Tapio Kautovaara vuosina 1956-1971, Väinö Heiskanen 1972-1973 ja Ulla-Maija Metsävirta 1973-1978. Museo- ja taidelautakunta lakkautettiin vuoden 1978 lopussa, ja 1.1.1979 aloitti toimintansa kulttuurilautakunta. Samalla lakkautettiin museonhoitajan sivuvirka ja perustettiin kulttuurisihteerin virka, jonka tehtäviin kuului myös museon hoitaminen. Kulttuurisihteeriksi nimitettiin museonhoitajana toiminut Ulla-Maija Metsävirta. Vuonna 1982 museonjohtajan virkaan valittiin Anja Ollikainen, joka hoiti virkaa eläkkeelle jäämiseensä saakka. Nykyinen museotoimenjohtaja Raiili Huopainen aloitti virassaan 1.4.2005.

Museoiden tiet erkanevat

Kulttuurihistoriallinen museo toimi vesitornissa vuoteen 1984, jolloin se muutti nykyisiin tiloihinsa Wredenkadulle entiseen tehtaan hotelliin. Museo avattiin yleisölle v. 1986. Perusnäyttely uusittiin v. 1997. Uusi perusnäyttely ”Kirkkustuksia Varkauden historiaan” kertoo Varkauden teollisuuden kehittämisestä sekä elämisestä ja asumisesta tehtaan ympäristössä.

Taidetta kirjaston kautta Päivionsaarelle

Taidemuseotoiminta jatkui vesitornissa, jossa se sai käyttöönsä myös kulttuurihistorialliselta museolta vapautuneet tilat. Vesitorni suljettiin remontin vuoksi v. 1991. Taidemuseo siirtyi kirjaston näyttelysaliin, joka oli aiemminkin toiminut taidemuseon lisätilana. Uusia taidemuseoksi sopivia tiloja etsittiin koko ajan. Vuonna 1994

Kulttuurihistoriallisen museon perusnäyttely Vesitornin alakerrassa, kuvattu 3.3.1958. Lähde: Varkauden museon kuva-arkisto/Valokuvaamo Jäniksen kokoelma.

alkoi remontti entisissä E-liikkeen tiloissa Ahlströminkadulla. Uudet tilat avattiin taidemuseon käyttöön kesäkuussa v. 1995. Neliöitä on nykyisessä tilassa 1510.

Työväenasuntomuseo

Museotoiminta laajeni asunto-messukesänä 1991, kun työväenasuntomuseo avattiin Niittylän puutalokorttelissa Savontiellä. Museon 1920-, 1940- ja 1960-lukujen asunnot kertoivat havainnollisesti asumisen, elämisen ja sisustuksen muutoksista. Museo toimi vuoden 2005 loppuun, jolloin se säästösistä suljettiin. Samassa talossa sijainnut Esa Pakarisen museo oli lopettanut toimintansa jo v. 2002.

Kanavamuseo

Taipaleen kanavamuseon perustamista valmisteltiin pitkään. Vuonna 1990 se vihdoinkin avattiin. Toiminnan ylläpito jaettiin Järvi-Suomen merenkulkupiiriin ja Varkauden kaupungin kesken. Varkauden museo vastaa kanavamuseon näyttelytoiminnasta, ja Järvi-Suomen merenkulkupiiri hoitaa kiinteistön ja ympäristön.

Kanavamuseon näyttely ”Via Canalia” avattiin yleisölle kesällä 2004. Näyttelyssä on esillä Taipaleen kanava-alueen pienoismalli vuodelta 1905 ja kanavatornin vanha kalusto. Lisäksi museossa voi

tutustua kanavan toimintaan virtuaalisulutuksen muodossa. Nähtävissä on uitosta, höyrylaivaregatasta ja kanavajuhlista kertova filmi ”Taipaleen kanava, vilkas vesiväylä” sekä filmi ”Kalakukko”, varkautelaisten matka Kalakukkolotjalla lähivesille kalastamaan ja marjastamaan.

Taipaleen kanava-alueesta on tullut suosittu kesäinen – ja myös talvinen – käyntikohte. Siellä järjestetyt tapahtumat, kuten lasten laivanrakennustyöpaja, regatta, joulujuhlat ja talvipäivänseisäustapahtumat, ovat olleet hyvin suosittuja. Kanava-alueella voi tutustua yli 160-vuotiseen vanhaan kivikanavaan ja seurata laivaliikennettä toiminnassa olevan kanavan partaalla. Kanava-alueita kiertää Kanavapolku, jonka varrella on kanavahistoriasta kertovia infotauluja. Kanavamuseossa on kahvio, ja kanavalla toimii myös kanavanpaja.

Kokoelmat museotyön perustana

Avajaispäivästä lähtien kokoelmia kartutettiin ahkerasti ja museolle myös lahjoitettiin runsaasti esineitä. Nykyisin museossa on noin 22000 esinettä, arkistoaineistoa ja lähes miljoona valokuvaa. Luovuttuaan erillisen tehdasmuseon perustamisesta vuonna 1987 A. Ahlström Osakeyhtiö lahjoitti museotaan varten kootun aineiston Varkauden kaupungille. A. Ahlström Osakeyhtiön, Valokuvaamo Jäniksen ja Varkauden Lehden kuvakokoelmat muodostavat museon kuva-arkiston vahvan ytimen. Museon kokoelmat kertovat monipuolisesti paikkakunnan elämästä ja sen vaiheista, työstä ja vapaa-ajasta. Niissä on Varkauden muisti!

Varkauden kaupungin taidekokoelmat koostuvat Varkauden kaupungin, Varkauden museon ja taidemuseon kokoelmista. Kokoelmissa on noin 1300 taideteosta.

Varkauden kaupungin taidekokoelman perusta on Leppävirralla syntyneen Rakel Kansanen-Toivolan (1888-1949) testamenttilahjoitus v. 1947. Lahjoitukseen sisältyi 14 taideteosta seitsemältä suomalaisen modernismin taiteilijalta: Wäinö Aaltonen, Tyko Sallinen,

Museon avajaispäivänä (27.4.1956 klo 15.00) ensimmäinen kävijä oli koululainen Taisto Hänninen. Pääsylippua myymässä museon opas jo Raija Kivinen. Lähde: Varkauden museon kuva-arkisto.